

## PAPER DETAILS

TITLE: BELEDİYELERİN TARİHSEL MEKÂNLAR ÜZERİNDEKİ POLİTİKALARI: YAVAS KENTLER  
VE MERSİN ÖRNEĞİ

AUTHORS: Mejdal ASLAN

PAGES: 44-57

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1553602>

Makale Türü: Araştırma



## BELEDİYELERİN TARİHSEL MEKÂNLAR ÜZERİNDEKİ POLİTİKALARI: YAVAŞ KENTLER VE MERSİN ÖRNEĞİ



<sup>1</sup>Mejdel ASLAN

### Özet

Kentler yaşayan bir organizma olarak sürekli bir değişim içerisinde. Kimi kentler bu değişim sürecinde geçmişe dair bütün tarihsel yapıları yok ederek daha modern veya çarpık bir kentleşme rolünü üstlenirken kimi kentler ise geçmişten aldığı birikimi koruyarak ve hatta özendirerek kentin tarihini canlı tutmaktadır. Tarihsel anlamdaki zenginliği ve kültürel miraslarıyla Türkiye bu anlamda çok önemli bir konumdadır. Neredeyse her kentte geçmişin izlerini taşıyan ve korunması gerekli tarihsel yapılar mevcuttur. Bu yapıların geleceğe taşınması başta merkezi yönetimin ardından yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Ancak vatandaşlar, bu konuda merkezi yönetimden çok yerel yönetimleri sorumlu görmektedir. Bu nedenle belediyeler, kentlerin tarihsel yapılarının korunması için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Ancak kimi zaman mevzuattaki muğlaklık kimi zaman da bütçelerinin yetersizliği belediyelerin tarihsel yapılar üzerinde yenileme ve bakım çalışmalarını engelleyebilmektedir. Bu çalışmada da Türkiye özelinde belediyelerin tarihsel mekânlar üzerindeki görev ve sorumlulukları hakkında mevzuat incelemesi yapılacaktır. Akabinde de bazı yavaş kentlerde tarihi mekânın korunmasına dair bilgilere yer verilerek bu saptamalar çerçevesinde bir örnek kapsamında Mersin örneği değerlendirilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Yerel Yönetimler, Belediye, Tarihi Kent, Yavaş Kent, Tarihsel Mekân.

### Policies of Municipalities on Historical Places:

### Slow Cities and Mersin as an Example

### Abstract

Cities as living organisms are constantly in a state of change. In this process of change, while some cities take on the role of a more modern or distorted urbanization by destroying all historical structures, some others keep the history of the city alive by preserving and even encouraging the accumulation from the past. Turkey, with its historical richness and cultural heritage, is in a very important position in this sense. In almost every city there are historical places that bear traces of the past and need to be preserved. Moving these places into the future is primarily the responsibility of the central government and then the local governments. However, the public holds local authorities more than from central government. For this reason, municipalities, which are local government units, also take various initiatives to protect the historical places of cities. However, sometimes the ambiguity in the legislation and sometimes the lack of budget can hinder the renovation and maintenance of the historical places of the municipalities. In this study, the duties of municipalities on historical places in Turkey will be discussed. Subsequently, the information about the protection of the historical places in some cittasloes will be given and the transformation of the example of Mersin will be evaluated within the scope of these findings.

**Keywords:** Local Authorities, Municipality, Historical City, Cittaslow, Historical Place

<sup>1</sup> Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi, mejdel.aslan@yenisehir.bel.tr, ORCID ID: 0000-0001-7451-7131

## GİRİŞ

Kentler, insanları mekânsal anlamda bir arada tutan ve sürekli olarak değişimi barındıran bir yapı olarak geçmişte geleceğe aktaran kadim bir mahiyet içermektedir. Bu nedenle kentler, insanlığın gelişimi ve tarihi açısından önemli bilgileri barındırmaktadır. Ancak kentlerdeki tarihi yapıların ve kentsel estetiğin korunarak idame ettirilmesi gerek merkezi yönetimi gerekse de yerel yönetimler ilgilendiren önemli bir görev haline gelmiştir. Günümüzde vatandaşlar özelinde bir tarihi yapının kentsel sorunlarını çözebilmek için sorumlu aktörlerin başında belediyeler geldiği kabul edilmektedir. Ancak kentsel sorunların büyüklüğüne ve mahiyetine göre belediyelerin mali açıdan yetersiz olması var olan sorunların çözülmesini de güçleştirmektedir. İlgili mevzuat incelendiğinde belediyelere kısmi olarak yetki verilmiş ise de bu yetkilerin sınırlı tutulduğu ve belediyelerin tarihsel yapılar üzerinde çalışma yapmaları için kaynak arayışlarında sıkıntı yaşadıkları gözlemlenmiştir. Tarihsel mekânların korunması açısından merkezi yönetim ile belediyeler arasında yeterli bir iş birliğinin kurulamamış olması bu yapı veya mekânların geleceğe ulaşmasını engellemektedir. Bu makalede belediyelerin tarihsel mekânlar üzerindeki politikaları, görev ve yetkileri üzerinde durularak tarihsel yapıların korunması için yerel yönetimleri tetikleyici bir unsur olduğu düşünülen ‘yavaş kent’ kavramı incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’deki yavaş kentlerden olan Seferihisar ve Halfeti’de belediyelerin kentsel mekânlar üzerindeki uygulamalarına yer verilmiştir. Akabinde de tarihi mekân açısından oldukça zengin olan kentlerde büyükşehir belediyelerinin bu mekânları korumak için oluşturdukları organizasyonlar ve özelde de Mersin Büyükşehir Belediyesi’nin faaliyetleri incelenmiştir.

## 1. BELEDİYELERİN KENT TARİHİ VE TARİHSEL MEKÂNLARLA İLGİLİ GÖREV VE SORUMLULUKLARI HAKKINDA MEVZUAT İNCELEMESİ

Tarihi yapılar ve tarihsel mekânlar kent kimliğini oluşturmada önemlidir. Tarihi alanların ve tarihi kent kimliğinin korunması ve yaşatılması merkezi yönetimin olduğu gibi yerel yönetimlerin de sorumluluğudur. Bu bağlamda tarihi mirasın merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından korunması gerekmektedir, bu bilinçle alınan kararlar ve uygulamalar kentler için önemli bir kimlik kazanımı haline de gelecektir (Can ve Koçak, 2018:149). Tarihi bir kentin özelde ise tarihi yapıların korunmasında belediyelere önemli görevler düştüğü değerlendirilmektedir. Şu anda belediyelerin hizmet idaresi şeklinde örgütlenmesi bu asli aktörün hareket alanını kısıtlamaktadır. Yani yetersiz kaynaklara sahip olup, bu mali kaynaklarla etkin bir şekilde hizmet sunamayacak kadar çok görevle yetkilendirilmeleri, belediyeleri hantal bir yapıya dönüştürebilmektedir. Bazı yerel yönetimler ise önceliklerini belirli yerel hizmetlere ayırırken, ihtiyari şeklindeki görevlere yeterli kaynağı ayıramamaktadır. Nitekim 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesinde *“Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.”* hükmü yer almakta olup, anılan maddede yerel yönetimlerin görevleri iki fıkra kapsamında açıklanmaktadır. Birinci fıkra zorunlu, ikinci fıkra ise ihtiyari görevler yer almaktadır. İkinci fıkra *“Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını*

*sağlayabilir.”* hükmü göz önünde bulundurulduğunda, belediyeler nezdinde tarihi mekânların korunması görevi ikincil öneme sahip olmakta, mali kaynakların yeterli olması halinde bu görevlerin yapılacağı ifade edilmektedir.

Tarihi yapıların yaşatılması açısından sorumlu idarelerin başında özellikle belediyeler gelmektedir. Ancak kentsel sorunların büyüklüğüne ve mahiyetine yerel yönetimlerin politik ve mali açıdan zayıf olması var olan sorunların giderilmesini de zorlaştırmaktadır (Demirkol, 2017:146). Kentlerde nesilden nesile taşınan tarihi miraslar insanı ve toplumları diğerleriyle bir tarihsel konuma yerleştirerek onu yeniden şekillendirmektedir (Erzen, 2017:117). Ancak tarihi değerlerin yaşatılmasında belediyelere yeterince hareket alanı tanınmamaktadır. Başka bir deyişle mer’i mevzuatta belediyelere ihtiyaç duyduğu ölçüde yetki ve sorumluluk verilmemektedir. Bu yüzden belediyeler tarihi ve kültürel değerlerin korunmasında yeterince aktif rol oynayamamaktadır (Can ve Koçak, 2018:155).

1983 yılında kabul edilen Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile kültür varlıklarının korunması, araştırılması ve yönetimi kuralları düzenlenmiştir. Kültürel mirasların korunması ve mali kaynak sağlanması konularında 2004 yılında, 5226 sayılı Kanun ile dünyadaki yeni uygulamaları yansıtan yenilikler yapılmıştır. Yasada “*kültür varlıkları*”, “*tabiat varlıkları*”, “*sit*”, “*ören yeri*” kavramları hakkında detaylı açıklamalar yer almaktadır (Sezik, 2018:602).

Kentleşmenin hız kazandığı 1950’li yıllarda tahribata uğrayan ve kaderine terk edilen taşınmaz tarihsel yapıları geleceğe taşıma ve yaşatma çalışmaları hızlanmıştır. 1951 yılında çıkarılan 5805 sayılı yasa ile “*Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu*” imar çalışmaları esnasında ortaya çıkan tarihi yapılar sorunlarını çözmek ve korunmalarını denetlemek amacıyla kurulmuştur (Çelik ve Yazgan, 2007:5).

16.06.2005 tarihli ve 5366 sayılı “*Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Kanunu*” ile “*Büyükşehir Belediyeleri, Büyükşehir Belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması*” amaçlanmıştır. Dolayısıyla da kentin eski parçalarının yenilenmesine yönelik önemli bir adım atılmış, Kanunda yer almayan hususlarda da bir yönetmelik marifetiyle gerekli düzenlemelerin yapılması hususunun hükme bağlandığı görülmüştür.

1983 yılında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile yerel yönetim birimi olan ve toplumun tarihi kültürel varlıkları koruması için sorumluluk almasını beklediği belediyelere tarihsel yapıların korunması, geleceğe taşınması ve yenilenmesi ile ilgili kısıtlayıcı yetkiler verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda ise tarihsel mirasın korunması ile ilgili belediyeleri teşvik edici hükümler yeterince yer almamaktadır (Can

ve Koçak, 2018:155). 5216 sayılı Kanunda tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması ile ilgili en somut ibare, *“Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları”* bölümünü içeren yedinci maddesidir. İlgili maddede *“Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.”* ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Yerel yönetimlerin kentlerdeki tarihi ve kültürel yapılar üzerinde ve tarihsel mekânlarda yapabileceği düzenlemeler ile ilgili görev ile sorumlulukları kanunlarca belirtilmiştir. 23.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 10’uncu maddesinde *“Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.”* İfadeleri bulunmaktadır. Kanundan da anlaşılacağı gibi belediyelerin bu konuda görev ve sorumlulukları kısıtlı olmakla birlikte belediyelere bakanlık tarafından görev verilmektedir.

Kentlerdeki tarihsel ve kültürel yapıları koruma yükümlülüğünün Kültür ve Turizm Bakanlığına verilmesi, kentleri daha iyi tanıyan belediyelerin ise sadece alınan kararları uygulamakla görevlendirilmeleri şeklinde bir algı oluşturmaya neden olmuştur. Dolayısıyla belediyeler ile korunması gereken tarihi değerler beklenildiği gibi geleceğe taşınmamaktadır (Can ve Koçak, 2018:156). 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73’üncü maddesinde ise;

*“Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır. Ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Cumhurbaşkanınca bu yönde karar alınması şarttır.”*

Hükmüne yer verildiği görülmektedir. Bu da yerel yönetimlerin kentin tarihi dokusunu korumak ile yükümlü olduğunu göstermektedir. Ancak karar için Cumhurbaşkanının onayı şartı da getirilmiştir.

2004 yılı öncesinde tarihsel yapıların ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması görevi çoğunlukla merkezi idare içerisinde bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığı eliyle yürütülmekteydi. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu ile 2004 yılında kültürel değerlerin daha etkili bir şekilde korunması ile ilgili hayata geçirilen yasal düzenlemeler daha sonra belediyeler ile ilgili yasalarda da yer bulmuştur. Fakat yeni düzenlemeler belediyelerin tarihi ve kültürel değerlerin yaşatılmasına ve korunmasına yönelik hayata geçireceği uygulamalar için mali ve yasal açıdan yeterli olamamıştır.

Türkiye’de belediyeler sınırları dışındaki kültürel ve tarihi yapıların korunma ve restore çalışmalarına doğrudan kaynak sağlayamamaktadır. Ancak belediyeler bu yöndeki çalışmaları için Belediye Birlikleri aracılığı ile şartlı bağışla yapabilmektedir. Bu şekilde kültürel mirasın korunmasının geleceğe taşınmasında Belediye Birlikleri önemli bir rol oynamaktadır (Can ve Koçak, 2018:149).

Belediyeler kültürel miras ile ilgili projelere 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun *“Belediyenin görev ve sorumlulukları”* ile ilgili 14’ üncü maddesinde ifade edilen *“kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.”* ibaresi ile belediyeler meclislerinde alacakları karar doğrultusunda tarihi yapılar için kaynak sağlayabilmektedir. 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun ile kültür değerleri koruma kurullarınca korunması gereken alanlar olarak belirtilen yerlere ait koruma alanlarının yenilenmesini içermektedir (Bektaş, 2014: 159). Öte yandan yasada sit alanlarının türü açıklanmamaktadır. Yenileme ve koruma çalışmaları doğal sit alanlarında yapılabilmektedir. Yasa restore yapabilmeyi mümkün kılmaktadır. Bunun yanı sıra Toplu Konut İdaresi ile işbirliği içinde uygulama yapabilme imkânı da doğurmuştur. Yasa ise ilçe belediyelerine tek başına restorasyon alanı belirlemek için yetki verilememiştir. İlçe belediyeleri bu alanları belirlemek için büyükşehir belediyelerinden izin almak zorundadırlar. Verilen yetkiler sonucunda TOKİ ayrıcalıklı ve güçlü bir konuma gelmiş ve belediyeleri aşan bir yetki almıştır. (Bektaş, 2014:159).

Kent yönetiminden sorumlu tutulan belediyeler tek başlarına bir güç veya otorite olarak kabul görmemişlerdir. Belediyeler özerk bir yapıya sahip olsalar da merkezi yönetim nihai olarak yerel yönetimler üzerinde mutlak bir otoriteye sahiptir (Demir ve Yavaş, 2014: 69). Bu güç ve otorite de yerel yönetimlerin çalışma alanlarını kısıtlayabilmekte ve yerel yönetimler kentin tarihsel kimliğini koruma politikalarında da yalnız bırakılabilmektedir.

## 2. TARİHİ KENT

2011 yılında Fransa’nın başkenti Paris’te yapılan 17. Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Genel Kurulunda *“Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri”*nde tarihi kentler ve tarihsel mekânların tanımları yapılarak kabul edilmiştir. ICOMOS’a göre tarihi kentler hem somut hem de soyut öğelerden oluşmaktadır. Kentin yapılarına ek olarak; mimari yapılar, kent içi çevre düzenlemeleri, tarihi dönemlerden kalma kalıntılar vb. tarihi öğeler samut öğeleri kapsarken tarihi yapıların ruhunu oluşturan simgesel gelenek ve görenekler soyut kültürel kaynakları ifade eder. Tarihi şehirler ve kentsel mekânlar toplumun tarihi, kültürel ve sosyal durumunun yıllar içerisindeki değişimini ve zamanla gelişimini anlatan mekânlardır. Bu şekildeki tarihsel alanların korunmaları, geleceğe taşınmaları ve toplumla kaynaşmaları kentlerin planlanması temelini de oluşturur. Günümüze kadar ulaşmış ve geçmişin izlerini taşıyan, tarihi bir kaynak olan kadim kent ve

yapılar insan ölçüsüne göre düzenlenmiş mekânlar olarak geçmişte nasıl bir ortam içinde yaşandığını göstermesi açısından da önem arz ettiği açıktır (Ahunbay, 2014:116).

Nüfusun hızla artması, kırdan kente göç ve kentlerin plansız bir şekilde büyümesi ve yerleşime açılması, tarihi kentlerin korunması üzerinde son derecede olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir. Günümüz kentlerinde tarihi izler taşıyan kent merkezleri ve kültürel dokular, kentin hızla gelişmesi ve büyümesi ile yok olmaktadır. Tarihsel ve kültürel varlıkların korunmasında kültürel mirasın anlamını kaybetmeden geleceğe aktarılması amaçlanarak, bu alanların kentsel alan içerisinde korunması yeni oluşturulacak kentsel alanlarla uyum yakalaması ile olmaktadır (Avcıoğlu, 2016:700). Tarihi kentler, tarihsel mekânlar veya yapılar yok olarak/edilerek hızla yerini yeni rantsal mekânlara bırakmaktadır. Tüm bu gelişmeler ve değişim ile birlikte tarihsel dokuların hayatta kalabilmesi için merkezi hükümetler çeşitli dönemlerde farklı uygulamalar ve yasalarla tarihi kentleri ayakta tutmaya çalışılar da yeteri kadar başarılı olamamışlardır. Yerel halkın beklenti içerisinde olduğu ve katılım açısından daha çok denetleyebildiği belediyeler de bu alanları veya yapıları korumak/yenilemek için ihtiyaç duyduğu mevzuattan büyük ölçüde yoksun durumdadır. Kimi zaman da belediyelerin düşük bütçeleri tarihsel alanları yeterince korumaya yetmemektedir. Tüm bu sonuçlarla birlikte insanlığın geçmişinden izler taşıyan tarihi yerler ayakta duramamakta ve zamanla harabe halini alarak yok olabilmektedir.

### 3. YAVAŞ KENT (CİTTASLOW)

Küreselleşmenin ana unsuru olan hız, toplumların gelişmesi ve büyümesi için önemli olanakları özgünlüğü olmayan, yerel unsurlara içermeyen ve birbirine benzeyen yapılar ortaya çıkmaktadır (Uslu, 2009: 53). Yavaş kent (cittaslow) hareketi, farklı bölgesel yok etmeden, değişme hızını azaltmak ve yerel özelliklerinin geleceğe taşınması ve korunması amacıyla doğmuştur. Cittaslow şehirlerin kendilerine özgü tarihi özelliklerinin korunması, değişmemesi, gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması ilkelerine dayanmaktadır (Uslu, 2009: 53).

Türkiye de dâhil olmak üzere dünya genelinde yavaş kentlerin sayısı artmaktadır. Kentlerin yavaş kent unvanına sahip alabilmesi için bazı kriterleri yerine getirmesi gerekmektedir. Ve ayrıca sağladığı bu kriterleri devam etmeyi kanıtlaması da gerekmektedir (Karataş ve Karabağ, 2013:5). Belirlenen kriterleri yerine getirip yavaş kent logosunu alamaya hak kazanan kentler, belirli dönemlerde denetimden geçirilmektedir (Akman, vd.,2013: 46).

Yavaş kent hareketi Türkiye’de 2009 yılında İzmir iline bağlı Seferihisar ilçesinin öncülüğünde başlamıştır. Daha sonra 2011 yılında Polonya’da düzenlenen Cittaslow Uluslararası Kongresi’nde Muğla iline bağlı Akyaka, Aydın iline bağlı Yenipazar, Çanakkale iline bağlı Gökçeada ve Sakarya iline bağlı Taraklı ilçesi yavaş kent ilan edilmiştir. Bu şekilde Türkiye’deki yavaş kent sayısı beşe çıkmış ve Türkiye’de Ulusal Cittaslow Birliği kurulmuştur. 2012 yılında İtalya’da düzenlenen Cittaslow Genel Kurulu’nda Isparta iline bağlı Yalvaç, Kırklareli iline bağlı Vize ve Ordu iline bağlı Perşembe ilçesi ile birlikte Türkiye’de yavaş kentlerin sayısı sekize ulaşmıştır. Yavaş kent sayısı artan Türkiye’de 2013’te Şanlıurfa iline bağlı Halfeti, 2015’te Artvin iline bağlı Şavşat ve 2016’da Erzurum iline bağlı Uzundere

ilçesinin de katılımıyla birlikte üye sayısı on bir olmuştur. 2017’de Sinop iline bağlı Gerze, Bolu iline bağlı Göynük ve Isparta iline bağlı Eğirdir ilçesi de yavaş kentler birliğe kabulü edilmiştir. Türkiye’de yavaş kent olmaya hak kazanan on dört kent bulunmaktadır (Cittaslow, 2020).

Küreselleşme ile birlikte şehirler tek tipleşmiş ve yavaş kent hareketi de bu tek tipleşmeye karşı İtalya’da ortaya çıkmıştır. Yavaş kent hareketi hızla büyüyerek küresel bir birlik haline gelmiştir. Günümüzde 30 ülkede toplam 236 kent yavaş kent birliğine üye olmuştur. Türkiye’de Seferihisar ile başlayan yavaş kent hareketi 2017 yılı itibarıyla on dört üyeye ulaşmıştır. Türkiye on dört üye ile dünyada beşinci sırada yer almaktadır (Ak, 2018: 564). Bir yerin yavaş kent olarak tanımlanabilmesi ve yavaş kalabilmesinde en önemli unsurlardan biri de belediyelerin uygulamaları olarak değerlendirilebilir. Uluslararası Cittaslow Birliğine üye olmak isteyen şehirlerin belirli şartları yerine getiriyor olması veya belirli kriterlere sahip olması gerekmektedir.

Yavaş kent üyesi olmak ve birliğin belirlediği koşulları yerine getirmek için kentlerin özgünlüklerini koruyabileceği çalışmalar yapması gerekmektedir. Şehirlerin belirlenen koşullar kapsamında yaptığı uygulamalar puanlanırken, şehirlerin üye olabilmesi için de en az elli puan alması gerekmektedir. Yavaş kent hareketi yapılan düzenlemeler ile İtalya veya Avrupa’da dışında tüm dünyada yayılması hedeflenmiştir. “Cittaslow Üyelik Kriterleri” 7 başlık altında toplanmıştır (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2020 ). “Kentsel Yaşam ve Kalitesi Politikaları” başlığı altında “Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar” maddesi yer almaktadır ancak bu maddenin açıklama kısmında ise “Sokak mobilyaları, turizm levhaları, kentsel peyzaj ve korunması”nın kastedildiği ifade edilmiştir. Cittaslow Üyelik Kriterleri arasında tarihi kentlerin korunması gibi bir kriter bulunmamaktadır. Yavaş şehir logosu alan birçok kent tarihi yapıları içerisinde barındırmasına veya büyük bir bölümü tarihi kent olmasına rağmen üye olmak isteyen kentler için tarihi değerlerin korunması gibi bir koşul aranmamaktadır. Cittaslow Üyelik Kriterleri arasında tarihsel mekânların korunması gibi bir şart getirilmesi tarihi kentler için önemli olacaktır.

#### **4. YAVAŞ KENT OLAN SEFERİHİSAR VE HALFETİ’DE BELEDİYELERİN TARİHSEL DOKUYU KORUMA ÇALIŞMALARI**

Bir yerin yavaş kent olarak tanımlanabilmesi ve yavaş kalabilmesinde en önemli unsurlardan biri de belediyelerin uygulamaları olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada iki tarihi kent olarak değerlendirebileceğimiz 2009 yılında yavaş kent seçilen İzmir’in Seferihisar ilçesi ve 2013’te seçilen Şanlıurfa’nın Halfeti ilçesindeki belediyelerin tarihsel alanlar ile ilgili yaptığı çalışmalar incelenecektir. Bu şekilde belediyelerin yavaş kentler üzerindeki etkisi de ortaya çıkacaktır. Cittaslow üyeliği ile kentlerde tarihsel mekânların gelecek nesillere aktarılması ve yenilenmesi çalışmaları hız kazanmış ve bu çerçevede çeşitli uygulamalar hayata geçirilmiştir. Yerel yönetimler projeler kapsamında yurt dışından teşvikler alarak tarihi yapılar üzerinde çalışmalar yürütmektedir (Akman, 2018:92). Shelter Projesi ile Seferihisar Belediyesi Avrupa Birliği’nden aldığı destekle birlikte Sığacık’ta kale surlarını

restore etmesi buna örnek olarak gösterilebilmektedir. Bu destekle yerel mimari, kültürel miras ve tarihin korunması için önemli bir adım atıldığı anlaşılmıştır. Kaleiçi evleriyle ünlü Sığacık'taki 220 ev İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Seferihisar Belediyesi'nin iş birliği ile restore edilmiştir (Restorasyon Projesiyle Sığacık Cazibe Merkezi Oldu, 2015). Seferihisar Belediyesi, ayrıca ilçedeki tarihi çeşmelerin restorasyonunu aldığı bağışlarla yaptığı görülmüştür (seferihisar.bel.tr, 2020). Bu da tarihi ve kültürel mirasların korunmasında yerel halkın belediyelerden beklenti içerisinde olduğunu ve kimi zaman iş birliği yaptığını da göstermektedir. Seferihisar'da tarihsel mekânlarla ilgili bir başka proje de Seferihisar Belediyesi ve Seferihisar Abderalılar Sanat Derneği iş birliği ile hayata geçirileceği açıklanmıştır. Antik Heraklia kentinin de bulunduğu ve Osmanlı döneminde de önemli bir yerleşim yeri olan Düzce Mahallesi'nde belediye ve sivil toplum kuruluşu iş birliği ile tarihi kuyular ve bir medrese ile hasar görmüş ev duvarlarının onararak mahallenin tarihinin resmedileceği de ifade edilmiştir. Ayrıca mahalle meydanına açık hava müzesinin kurulacağı ve sokaklarda bulunan tarihi değere sahip taşların da bu müzede sergileneceği açıklanmıştır (Düzce Köyü Sanatla Buluşuyor, 2020). Bir başka çalışmada ise Seferihisar Eski Orhanlı Köyü'nde yer alan tarihi bina Seferihisar Belediyesi ve Doğa Derneği tarafından restore edilmiştir (Yaşayan Bina, 2014). Türkiye'nin ilk yavaş kenti olan Seferihisar'da ilçe belediyesi ile yerel halk kentin tarihi dokusunu korumak için birçok kez iş birliği yaptığı görülmüştür. Düşük bütçeli ilçe belediyesi, merkezi hükümetin veya bakanlığın desteğini almadan da bazı projeleri hayata geçirebilmektedir. Seferihisar'ın yavaş kent olması nedeniyle yerel halkta tarihsel mekânların korunması anlamında bir farkındalık oluştuğu da değerlendirilmektedir.

Halfeti'de, mimari açıdan genellikle yöreye ait işlenmiş taşlı özgün yapılar yer almaktadır. Bunun yanında kentte beş yüz yıla dayanan geçmişi ile kuşlar için yapılan ve on üç ayrı kuş evi mimarisi bulunmaktadır. Kentte ayrıca İncil'i yazan ve çoğaltan Aziz Yohannes'in ve Hristiyanlar için kutsal görülen tarihi Rum Kalesi de yer almaktadır (Cittaslow Halfeti, 2020). Halfeti Belediyesi 2016 yılında eski Belediye Konuk Evi'ni aslına uygun bir şekilde restore ederek, hizmete açmıştır (Halfeti'ye Yeni Konuk Evi, 2016). Ayrıca Halfeti Belediyesi 2000 yılında yapılan Birecik Barajı nedeniyle büyük bölümü Savaşan Köyü'ndeki harabe taş evlerini restore edeceğini açıklamıştır. (Savaşan Köyü Cazibe Merkezi Oluyor, 2019). 2013 yılında dönemin Halfeti Kaymakamı Mehmet Keklik, büyük bölümü su altında kalan iki yüz yıllık bir geçmişe sahip Halfeti Ulu Cami'nin turizme kazandırılabilmesi için son adımların uygulandığını belirtmiştir. 29 Şubat 2016 tarihinde ise Halfeti Kaymakamlığının resmi internet sitesinde dönemin kaymakamı Mutlu Köksal imzası ve *“Halfeti Ulu Cami'nin İbadete Açılması İçin Çalışmalara Başlanıyor”* başlığıyla bir açıklama yayınlanmıştır. Söz konusu açıklamada aynen;

*“Yapımına 1804 yılında başlanıp 1807 yılında tamamlanan Halfeti Ulu Cami, 2001 yılında Birecik Barajının su tutmaya başlamasıyla Ulu Cami 'nin taban kısmı yaklaşık 40 santimetre su altında kalmıştı. Halfeti Kaymakamlığımız ile Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı Enerji Üretim Dağıtım Genel Müdürlüğümüzün koordinesiyle turizme ve ibadete açılacak olan tarihi camimiz için hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan alınan onayla hayata geçirilecektir.”*

ifadeleri kullanılmıştır (halfeti.bel.tr,2020). Ancak, 2020 yılına gelindiğinde ise Halfeti Ulu Cami restorasyonu ile ilgili herhangi bir adım atılmadığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede anılan örnekten de hareketle merkezi idare ve onun taşra teşkilatı özelinde tarihsel mekânların korunmasında yeterli çabanın gösterilmediği, var olan girişimlerin ise nihayete erdirilemediği kanaati oluşmuştur. Öte yandan aynı tarihi kent kapsamında Halfeti Belediyesi'nin tarihi yapılar ile ilgili çalışmaları mevcut olmakla birlikte belediyenin bütçesinin öncelikle zorunlu mahalli müşterek hizmetlere ayrılması nedeniyle tarihi yapılar için yeterince kaynak ayıramadığı, dolayısıyla da tarihi yapıların korunması noktasında yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

## **5. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TARİHSEL MEKÂNLARI KORUMA ÇALIŞMALARI: MERSİN ÖRNEĞİ**

20. yüzyıldaki hızlı kentleşme ve nüfusun artması kentlerdeki tarihi dokular ve eserler üzerinde olumsuz bir baskı yaratmıştır. Üretim araçlarındaki değişim ve gelişim beraberinde yaşam biçimlerini ve yaşam alanlarını da değiştirmiştir. Nüfusun yoğunluğu kentlerdeki büyümeyi artırmış, dolayısıyla tarihsel mekânların büyük çoğunluğu zaman içerisinde tahribata uğrayarak kaderine terk edilmiş ya da şehrin içinde kaybolmuştur. Bir kısmı da rant konusu haline getirilmiş, böylece tarihi kentler tek tipleşmeye doğru sürüklenmiştir. Şehirlerin tarihî dokusunu oluşturan eserleri özgün hâllerleriyle ve çevreleriyle birlikte korunması, kentler için kimliğin korunması anlamına da gelmektedir. Yerel yönetimlerden olan belediyeler yasalar çerçevesinde ve bütçelerine göre tarihsel mekânlarda düzenleme yapmak için çalışma yürütmektedirler. Kimi belediyeler tarihi çevreleri korumak için müdürlükler kurduğu da tespit edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde tarihi dokuların korunması ve düzenlenmesi konularında faaliyette bulunması için iki birim kurulmuştur. Bu birimler, KUDEB (Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü) ile Tarihî Çevre Koruma Müdürlüğü'dür. Bu birimler tarafından hazırlanan projeler neticesinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce restorasyon çalışmaları yapılmaktadır. İstanbul Boğazi' nin çevresindeki tarihî dokunun korunmasına yönelik bir denetim birimi olan Boğaziçi İmar Müdürlüğü de İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Tarihî Çevre Koruma Müdürlüğü, 1998 yılında kurulmuştur. Müdürlük, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında koruma amaçlı plan, proje, uygulama ve programları yapmak, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirmek ve geliştirmekle görevlendirilmiştir ve çalışmalarını bu yönde idame ettirmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı bünyesinde ise Tarihi Yapılar Şube Müdürlüğü; Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı bünyesinde de Kentsel Tasarım ve Kent Estetiği Müdürlüğü ve Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü kurulmuştur. Tarihi bir kent olan İzmir'de Büyükşehir Belediyesi, görüldüğü üzere tarihi yapıları ve mekânları korumak amacıyla çeşitli müdürlükler oluşturmuştur. Söz konusu hizmet birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, anılan belediyelerin tarihi çevrenin korunması açısından önemli bir veri teşkil etmektedir. İzmir özelinde

Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğünün görev ve sorumluluklarının aşağıdaki şekilde düzenlendiği anlaşılmıştır (izmir.bel.tr,2020).

a) *İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki tarihsel, kültürel ve doğal mirasın ortaya çıkartılarak korunması, işlevlendirilmesi, yaşatılması ve geleceğe aktarılması yönünde tespit ve değerlendirme çalışmalarını yürütmek, bu anlamda kamuoyunda yer alan çalışmaları desteklemek.*

b) *Tarihsel çevre ve kültür varlıklarının korunması, geliştirilmesi ve yaşatılarak kente kazandırılması amacıyla doku ölçeğinde koruma planlaması, kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri, yapı ölçeğinde rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlamak veya yarışma ve hizmet satın alımı yöntemiyle elde etmek.*

c) *İlçe Belediyeleri ve Koruma Kurulları ile birlikte koordinasyon içinde tarih, kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanlarında koruma ve kullanma kararlarını geliştirmek, koruma planları arasındaki bütünlüğü sağlamak, halkın koruma konusundaki duyarlılığını arttırmaya yönelik biçimlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak, uygulamaların yaşatılmasını sağlamak.*

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2013 yılında İzmir'in tarihi kent merkezi olarak kabul edilen Kemeraltı ve çevresi ile üçüncü derece arkeolojik sit alanının yenilenmesi amacıyla İzmir Tarih Projesi'ni başlatmıştır (İzmir Tarih Projesi Hayata Geçti, 2019). İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığına bağlı Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü hiyerarşisi altında teşekkül ettirilen İzmir Tarih Proje Merkezi, İzmir Tarih Projesini yürütmektedir.

Tarihi kentler birliğine üye olan ve sınırlarında birçok tarihsel mekânı barındıran Mardin'de ise Büyükşehir Belediyesi bünyesinde tarihi çevreyi koruma ile ilgili herhangi bir müdürlük veya birim kurulmamıştır. Kültür Turizm ve Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığına bağlı Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, Müze ve Kütüphaneler Şube Müdürlüğü ve Turizm Şube Müdürlüğü kurulduğu görülmüştür(mardin.bel.tr, 2020). Söz konusu yönetmelik incelendiğinde; “*Şehrin tarihi ve turistik yönden araştırılarak turizm şehri haline gelmesini sağlamak*” ve “*şehrin ortak kültürünü oluşturan taşınır ve taşınmaz kültür varlığı olan her türlü arkeolojik, tarihi ve sanatsal eseri değerlendirilmesi için; arşivlemek, müze seksiyonlarında teşhirini sağlamak, üretilen bilgiyi paylaşmak*” hükümlerine yer verildiği görülmüştür.

Mersin Büyükşehir Belediyesi bünyesinde de İl Özel İdaresi'nin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı 2014 yılında Tarihi Çevre Koruma Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Sınırlarında birçok tarihsel mekânı ve tarihsel yapıyı barındıran, bu çerçevede tarihi kent olarak tanımlanan Mersin; Büyükşehir Belediyesi ve yedi ilçe belediyesi ile Tarihi Kentler Birliğine üyedir (Tarihi Kentler Birliği, 2020).

Tarihi Çevre Koruma Şube Müdürlüğü'nün görevlerine bakıldığında(mersin.bel.tr,2020);

a) *Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluk alanında bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve diğer ilgili kanunlar kapsamında proje ve programlar yapmak veya yaptırmak,*

*b) Büyükşehir belediyesinin mülkiyeti veya tasarrufunda bulunan veya büyükşehir belediye meclisince belirlenen taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerini yapmak veya yaptırmak,*

*c) Etüt ve projelerin hazırlanmasında ilgili kurum ve kuruluşlarla ortak işbirliği yapmak,*

*ç) Korunması gerekli doku ve sokakları sağlıklılaştırma ve kentsel tasarım projeleri ile çevre düzenleme projelerini yapmak veya yaptırmak.*

Görev, yetki ve sorumluluklarının belirlendiği görülmüştür.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı bünyesinde yer alan Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü tarafından 2014 ve 2017 yılları arasından yirmi iki ayrı projelendirme yapılmıştır. Bu projelerin büyük bir bölümü kentsel tasarım ve kent estetiği ile ilgilidir. Söz konusu projelerden sadece dört tanesi tamamlanmıştır. On iki proje ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış veya yapılamamıştır. Son altı yılda ise sadece Kentsel Sit Alanı Zemin Düzenleme Projesi tamamlanmıştır.

2014 yılında “Yumuktepe Kazı Alanı Çevresi ve Bahçe Duvarı Projesi” yapılmış ve alan etrafından koruyucu duvar örülmüştür. Ancak günümüzde Yumuktepe kazı alanındaki bahçe duvarının büyük bir bölümü tahrip olmuştur. Yumuktepe Arkeolojik Sit Alanı Çevre Düzenleme Projesi’nin hazırlanması için ihale yapılmış olup proje çalışmasının devam ettiği anlaşılmıştır.

Büyükşehir Belediyesi tarafından Akdeniz ilçesindeki tarihi Yoğurt Pazarı’nın yenilenmesi ve yeniden işlevlendirilmesi için çalışma yapılmış, ancak proje kent kamuoyu tarafından bölgedeki yeşil alanların yok edildiği ve alanın betonlaştırıldığı yönünde yoğun eleştiri almıştır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası olarak kullanılan ve Tescilli Kültür Varlığı olan Taş Binanın restorasyon, rölöve ve restitüsyon çalışmaları yapılmış ve proje Tarihi Kentler Birliği Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulama Özendirme yarışmasında başarı ödülü ve Sign of the City Awards (SotCA) Gayrimenkul Yarışması’nda "En İyi Kültürel ve Doğal Mirası Koruma ve Yaşatma Projesi“ ödülünü almıştır (mersin.bel.tr, 2016). 2015 yılında Eshab-ı Kehf Camisi ve Mağarası’nın restorasyon ve çevre düzenleme projesi hazırlanmış ve Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğüne gönderilmiştir ancak o tarihten itibaren proje ile ilgili herhangi bir resmi açıklama ve çalışma yapılmamıştır.

19. yüzyılda yapılan İngiliz Yağ Fabrikası binasının rölöve, restitüsyon ve restorasyon çalışmaları için Mersin Büyükşehir Belediyesi, Milli Emlak Müdürlüğüne binanın kendilerine tahsis edilmesi için başvuruda bulunulduğunu ancak geri dönüş yapılmadığını açıklamıştır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2017 yılında Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı İmar Planı için Akdeniz Belediye meclisinden onay alındığını açıklamış ve planın Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığınca incelendiğini belirtmiştir. Ancak daha sonra konu ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Aynı yıl Tescilli Kültür Varlığı olan tarihi Zafer Çarşısı’nın restore edilmesi için Adana Kültür Varlıkları Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğünden görüş beklendiğini açıklamıştır. 2020 yılına gelindiğinde ise proje ile ilgili bir gelişme olmadığı görülmektedir.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası olarak kullanılan ve Tescilli Kültür Varlığı olan Taş Bina'nın Kent Müzesi yapılma projesi ile ilgili kent müzesi teşhir ve tanzim projesi için ihale ön onayı alındığını ve projenin teknik şartnamesi hazırlandığı ifade edilmiştir (mersin.bel.tr, 2020).

Mersin'de tarihsel dokunun korunması ile ilgili Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmaları incelendiğinde 2014 yılı itibarıyla tarihsel çevrenin yaşatılması amacıyla Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü'nün kurulduğu, ancak etkili bir çalışma yürütemediği gözlemlenmiştir. Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı birçok projenin de vesayet makamlarının süreçlerinden geçemeyerek nihayete erdirilemediği tespit edilmiştir. Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü'nün açıkladığı projelerin ise büyük bir çoğunluğu kentsel tasarım ile ilgili olduğu, dolayısıyla da kentin tarihinin korunmasına dönük bir mahiyet içermediği anlaşılmıştır. Bu çerçevede diğer kentlerde olduğu gibi Mersin özelinde de tarihsel mekanların korunması noktasında bir aksiyon alındığı, vatandaşa en yakın birimler olan belediyeler ölçeğinde ilgili birimlerin teşekkül ettirildiği, ancak anılan yerel birimlerin öncelikli hizmetlerine yoğunlaşması sebebiyle tarihsel mekanların korunması görevine yeterince kaynak aktarılamadığı hususu tespit edilmiştir. Mersin özelinde tarihsel mekanların korunması adına yapılan çalışmalar önem taşımakla birlikte iyileştirilebilir bir mahiyet içerdiği de açıktır. Ancak daha önce de vurgulandığı gibi yerel otoritelerin yeterli kaynağa sahip olmamasının yanı sıra merkezi idare ile eşgüdüm dahilinde çalışamamaları da önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

## SONUÇ

Kentlerin kimliğinin korunması ve yaşatılması tarihi alanların korunmasına bağlıdır. Kültürel mirasın genel olarak merkezi ve yerel yönetim tarafından korunması gerekmekte olup, bu yönde alınan tedbirler söz konusu kent için önemli bir kimlik kazanımı haline de gelecektir. Türkiye'de tarihi dokunun korunmasında en büyük sorumluluğun merkezi idarede olmasına rağmen yerel yönetimler de tarihsel mekânları korumak ve yenilemek için çaba sarf etmektedir. Yerel yönetimler, bulundukları bölgelerdeki tarihi yapıları mevcut yasalar ve bütçeleri çerçevesinde korumak için projeler geliştirmeye çalışmaktadır. Yerel yönetimlerin tarihî dokunun korunması konusundaki anlayışı, çalışmaları ve çabaları ne olursa olsun merkezi idare tarafından gerekli desteği alamadığı ve kaynak yaratamadığı takdirde tarihi mekânlarda gerekli koruma sağlanamamaktadır. Belediyelerin mali ve politik açıdan zayıf olması sorunların çözümünü de güçleştirmektedir. Kültürel ve tarihi değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için verilen görev ve yetkinin yerel idarelerde yeterli olmaması çeşitli sorunlara neden olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim bu konuda sivil toplum kuruluşları, ulusal ve uluslararası teşekküller ile merkezi idarenin de çeşitli faaliyetlerde bulunması gerektiği açıktır. Yerel idarelerin ise bu safhada imkânı ölçüsünde bu görevi ifa etmesinin yanı sıra anılan görevi ve sorumluluğu eşgüdüm dâhilinde merkezi idare ile paydaşlara da aktarma noktasında gerekli adımları atması gerektiği değerlendirilmektedir. Vatandaşlar tarihsel alanların korunması için özellikle yerel yönetimlerden çalışma yapmasını beklemektedir. Bu nedenle belediyeler bünyelerinde çeşitli birimler ve müdürlükler kurmaktadır. Halkın beklentisi belediyelerin bu konuda özen göstermesi iken;

bütçelerinin yetersiz olması, gerekli kaynağın aktarılamaması ve mevzuattaki eksiklikler belediyelerin çalışmalarını engellemektedir.

Günümüzde nüfusun yoğunluğunun artmasına bağlı olarak kentlerdeki büyüme hızlanmış, dolayısıyla tarihsel mekânların büyük çoğunluğu zaman içerisinde tahribata uğrayarak kaderine terk edilmiş ya da şehrin içinde kaybolmuştur. Kentlerin hızla büyümesi kent kimliğini olumsuz etkilemekte ve kentlerin tarihi dokularının korunması yönündeki çalışmaları yetersiz kılmaktadır. Yerel yönetimler bu konuda girişimlerde bulunmalarına rağmen çalışmalarının bürokrasiye ve mevzuattaki belirsizliklere maruz kaldığı yaygın bir vaziyette görülmektedir. İstanbul, İzmir, Mardin ve Mersin örneklerinde olduğu gibi tarihi mekânların korunması yönünde yapılan çalışmaların daha etkili hale gelmesi için birtakım önlemlerin alınması gerekmektedir. Ayrıca tarihi mekânların korunması yönündeki bilincin giderek yaygınlaştırılması ve bu görevin ihtiyari değil de zorunlu bir görev haline getirilmesi de gerekmektedir. Bu çerçevede tarihsel mekânların geleceğe taşınması ve korunması amacıyla belediyelerin daha etkin çalışma yapabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması, bu idarelerin yeterli düzeyde mali güce kavuşturulması ve merkezi yönetimin daha çok sorumluluk alarak yerel yönetimlerle eşgüdüm içinde çalışabilmesi gerekmektedir.

## KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z. (2014). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul: YEM Yayınları.
- Ak, D. (2017). Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10, Sayı 52, s. 885-903.
- Akman, E. (2018). Türkiye'deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerinden Bir Analiz, Ekev Akademi Dergisi. Sayı: 76, s.79-107.
- Akman, E., Negiz, N., Akman, Ç. (2013). Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Yavaşça Acele Et (Festina Lente), (Editör: B. Özer & G. Şeker) içinde, Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açıları. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- Avcıoğlu, S.(2016). Tarihi Çevrelerde Kentsel Koruma ve Kentsel Yenileme Eğilimleri: Yasal ve Yönetimsel Çerçeve, Kent Araştırmaları Dergisi. Cilt: 7, Sayı 20, s. 698-719.
- Belediye Kanunu. (2005, 13 Temmuz) Resmi Gazete (Sayı: 25874) Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- Bektaş, Y. (2014). Bir Kentleşme Stratejisi Olarak Yasanın Kentsel Mekânı Dönüştürmedeki Etkisi: Ankara Örneği, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, No: 159.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004, 23 Temmuz) Resmi Gazete (Sayı: 25531) Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- Cittaslow Halfeti, <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-halfeti/>, Erişim Tarihi: 15.05.2020.
- Cittaslow Türkiye Şehirler, <https://cittaslowturkiye.org/>, Erişim Tarihi: 15.05.2020.
- Çelik, D. ve Yazgan, M. E., (2007). Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Dergisi. Cilt: 9, Sayı 11, s.1-10.
- Demirkol, M. (2017). Türkiye'de Adem-i Merkeziyetçilik Açısından 1973 Seçimleri Öncesi ve Sonrası Kentsel Siyasetin Önemi, Balkan Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 6, Sayı 12, s. 142-149.
- Düzce Köyü Sanatla Buluşuyor, <http://seferihisar.bel.tr/baskan-yetiskin-duzce-koyunu-sanatla-bulusturuyor/>, Erişim Tarihi: 10.04.2020.
- Halfeti'ye Yeni Konuk Evi, <https://www.haber-sanliurfa.com/halfeti-ye-yeni-konuk-evi/27979/>, Erişim Tarihi: 23.04.2020.
- Halfeti Ulu Cami'nin İbadete Açılması İçin Çalışmalara Başlanıyor, <http://www.halfeti.gov.tr/halfeti-ulu-cami-projesi-tanitim-videosu>, Erişim Tarihi: 22.04.2020.

- İzmir Tarih Projesi Hayata Geçti: Görsel Şovla Anlatıyorlar, <http://www.kanalben.com/guncel/izmir-tarih-projesi-hayata-gecti-gorsel-sovla-anlatiyorlar-h528999.html>, Erişim Tarihi: 20.04.2020.
- Karataş, A., Karabağ, Ö. (2013). Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 16, Sayı 29, s. 1-21.
- Kocak, Burak ve Can, Hüseyin (2018). “Kültürel Mirasın Korunmasında Belediye Birliklerinin Rolü: Koca Yusuf Projesi Örneği”, Balkan Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:7, Sayı 14, s. 148-164.
- Mardin Büyükşehir Belediyesi, Kültür Turizm ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Kuruluş, Görev ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik, <https://www.mardin.bel.tr/tr-tr/kultur-turizm-ve-sosyal-i-CC%87sler-daire-baskanligi-kurulus-gorev-ve-calisma-esaslarina-dair-yonetmelik>, Erişim Tarihi: 02.05.2020.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi, Tarihi Çevre Koruma Şube Müdürlüğü, <https://www.mersin.bel.tr/tarihi-cevre-koruma>, Erişim Tarihi: 03.05.2020.
- Mersin Büyükşehir’e Tarihi Kentler Birliği Ödülü, <https://www.sabah.com.tr/guney/2016/11/22/mersin-buyuksehire-tarihi-kentler-birligi-odulu>, Erişim Tarihi: 12.05.2020.
- Özden Pınar, Pelin. (2000). “Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler ve İstanbul Örneği”, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. Cilt: 0, Sayı 23-24, s. 255-270.
- Restorasyon Projesiyle Sığacık Cazibe Merkezi Oldu, <https://www.haberler.com/restorasyon-projesiyle-sigacik-cazibe-merkezi-oldu-7232397-haberi/>, Erişim Tarihi: 30.04.2020.
- Sezik, M. (2018). Kentlerin Tarihi ve Kültürel Dokusunun Korunması Bağlamında Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergisi. Cilt:11, Sayı 4, s.600- 608.
- Savaşan Köyü Cazibe Merkezi Oluyor, <https://www.ntv.com.tr/seyahat/batik-kent-savasan-koyu-cazibe-merkezi-oluyor,VFIUORnwYUmIZTQe0qaJGA>, Erişim Tarihi: 05.05.2020.
- Tarihi Kentler Birliği Üye Belediyeler Listesi, <http://www.tarihiKentlerBirligi.org/?belediyeler=uye-belediyeler-tum-liste>, Erişim Tarihi: 15.05.2020.
- Uslu, A. (2009). “Sürdürülebilir Yeşil Kent Fikirleri, Örnekleri ve Türkiye İçin Dersler”, XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı. TMMOB Mimarlar Odası Yayını.
- Üyelik Süreci ve Kriterler, <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, Erişim Tarihi: 04.14.2020.
- Yaşayan Bina, <https://dogaaskina.org/seferihisar-doga-okulu-arastirma-binası-2/>, Erişim Tarihi: 28.05.2020.
- Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun. (2005, 5 Temmuz) Resmi Gazete (Sayı: 25866) Erişim adresi; <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5366.pdf>